

LA 'PERESTROIKA' DE GORBATXOV REP LA BENEDICCIÓ DE LA 'NOMENKLATURA'

XIX Conferència del PCUS, endavant amb la reforma

Mikhaïl Gorbatxov ha rebut el vist-i-plau de tot l'aparell del partit comunista de l'URSS per a continuar endavant amb les reformes econòmiques encetades des que va arribar a la direcció de l'estat soviètic. Una nova època s'acaba d'obrir per a la segona potència mundial.

Antoni Reig

La fins ara soterrada lluita interna entre reformadors o *perestroïkos* (partidaris de la *perestroïka*, o política de reformes impulsada pel secretari general del PCUS, Mikhaïl Gorbatxov), i els qui hi posen pals a les rodes, o conservadors, ha sortit a la llum del dia i ha quedat palesa davant l'opinió pública internacional durant la celebració a Moscou de la XIX Conferència Federal del PCUS, iniciada el passat 28 de juny. Després de dècades de silenci i d'unanimitat de façana, l'URSS descobreix i practica el lliure ús de la paraula, de les manifestacions i de les discrepàncies expressades en públic, no sols al carrer sinó també en els mateixos òrgans dirigents del partit. La conferència n'ha estat una mostra clara.

Gorbatxov i el seu equip dirigent intenten operar una ràpida transformació i modernització de l'envellit i escleròtic aparell productiu de l'URSS, perquè el país està quedant-se cada vegada més enrere en la cursa mundial econòmica desfermada per la revolució tecnològica. I posseir unes potents forces armades no ajudarà la Unió Soviètica a mantenir el seu paper de superpotència si acaba perdent la cursa per situar-se en els primers llocs del desenvolupament econòmic i tecnològic.

La transformació econòmica, però, requereix adaptar l'aparell polític a la nova situació, i és en aquest camp on es produeix la batalla interna dins la *nomenklatura* i on cal situar i valorar la XIX Conferència del PCUS.

Llibertat de paraula

La cúpula dirigent del partit i de l'estat és conscient de la necessitat dels canvis però discrepa sobre el ritme i



Després de dècades d'«unanimitat», l'URSS descobreix la discrepància.

l'abast d'aquests canvis. Aquestes diferències de criteri s'han reflectit en la conferència i han generat un debat sorprenent en un país on, fins ara, tot era aprovat per unanimitat i on les discussions mai eren reflectides en públic. Tal sols hi havia lloc per a l'elogi, el culte a la personalitat i l'acatament a les ordres de dalt; aquests dies hem vist com hi havia gent prou valenta dins el PCUS per a aprofitar la tolerància real del sistema i demanar des de la tribuna la destitució ni més ni menys que del cap d'estat, Andrei Gromiko, un altre membre del Politburó, i dues figures més destacades del partit. Un altre delegat va dir que calia matar els buròcrates i destruir tota la paperassa que generen. També va sortir a la tribuna el problema de les nacionalitats, i els delegats àzeris van demanar la constitució d'un organisme estatal encarregat de tractar els problemes de les na-

cionalitats, com ja existia al temps de Lenin.

Cap a un sistema presidencialista

El líder soviètic ha aprofitat la XIX Conferència per donar un nou pas endavant en la seva política de reformes polítiques i econòmiques. En un llarg discurs d'obertura, Gorbatxov va proposar un seguit de canvis que alteren l'actual estructura del poder soviètic. En primer lloc, es tracta de crear un Congrés de Diputats del Poble que triï el Soviet Suprem, per un període de cinc anys, i el president del Soviet Suprem, que de fet és el cap d'estat. I aquest alt càrrec que ara té sols funcions honorífiques tindria un seguit de poders polítics. Així mateix, va proposar que el secretari general del PCUS sigui també el president del presidium del Soviet Suprem, és a dir, cap d'es-

tat. En definitiva, es tracta de configurar un sistema presidencialista. Aquesta reforma significa que Gorbaxov serà també cap d'estat i, per tant, desplaçarà del càrrec el veterà Andrei Gromiko.

La possible substitució de Gromiko és conseqüència del decidit atac a l'època de Brèjnev, a la qual s'acusa de ser l'origen de tots els mals que actualment pateix la societat i l'economia soviètica. En aquella època Gromiko era ministre d'Afers Estrangers i, com a tal, va ser un dels responsables de la invasió de l'Afganistan, ara denunciada com un greu error.

Els fronts populars, nou instrument polític

També, dins el camp polític, Gorbaxov va proposar ampliar els poders dels soviets o consells de l'estructura del poder estatal, i també la separació de funcions entre el partit, els òrgans de l'estat i les institucions executives i la creació d'un comitè de vigilància constitucional. En enfortir els soviets i donar major independència als òrgans de l'estat, es disminueix el paper tot-poderós, fins ara, del PCUS. No obstant, el líder del Kremlin va proposar també que els presidents dels soviets siguin els secretaris del partit al nivell corresponent (local, regional, de república, etc.). Finalment, Gorbaxov va expressar la seua ajuda al nou fenomen de la progressiva creació de fronts populars de suport a la *perestroika*. No estan al marge del partit, però no formen part del partit. A poc a poc, van constituint-se aquests fronts populars (a Moscou i Leningrad ja n'hi ha), de suport a la *perestroika* amb membres del partit i partidaris de la política de reformes que no formen part del partit. Són un nou instrument polític que s'està forjant com a palanca de suport a l'actual línia política de Gorbaxov, que abasta sectors populars i intel·lectuals més amplis que els estrictes del PCUS.

Els límits de l'obertura

Com que el líder soviètic té per la seva dreta un poderós sector conservador —que compta amb el suport de gran part d'una burocràcia que veu amenaçat el seu estatus i els seus pri-



vilegis—, que vol frenar el ritme dels canvis, i per la seva esquerra alguns sectors —especialment intel·lectuals—, partidaris d'anar més enllà del que està previst pel poder, ha adoptat una actitud que podríem qualificar de centrista. Per un cantó, continua impulsant noves mesures polítiques i econòmiques d'obertura, però per l'altre posa límits i assenyala fronteres que no s'han

de traspassar. De les noves mesures, ja n'hem parlat, i de les fronteres traçades pel líder soviètic, cal destacar el categòric *no* al pluralisme i el decidit rebuig a retocar fronteres interiors en els conflictes nacionalistes existents.

El sistema no pot admetre la formació de partits polítics que, com seria normal, voldrien disputar el poder al monopoli del PCUS. En la concepció dels dirigents soviètics, hi ha la idea que el pluripartidisme és un signe de debilitat social i política propi dels països occidentals. Consideren que el PCUS pot acollir dins seu tota la problemàtica social i política del país i, per tant, només cal retocar el seu funcionament i fer-lo més obert. Però la realitat és que ja estan sorgint grups polí-

tics al marge del PCUS, com és el cas de la Unió Democràtica, que ha efectuat diverses manifestacions a Moscou i Leningrad. De moment, en aquest camp, hi ha una certa tolerància barrejada amb un cert grau de repressió.

Les nacionalitats, un problema roent

L'altra gran font de conflictes és la problemàtica de les nacionalitats, especialment el conflicte entre armenis i àzeris, al Caucas. Els pobles bàltics (letons, lituans i estonis) experimenten un ressorgiment nacionalista, els tàrtars de Crimea no paren en la seva reivindicació de retornar a la seva terra i recrear una república autònoma, el nacionalisme rus aixeca el cap a través del grup Pamiat i, sobretot, armenis i àzeris s'enfronten obertament per un tros de terra, la regió de Nagorno-Karabakh. Aquesta agitació, convenientment manipulada pels conservadors, pot ser un perill per a la *perestroika*. El que és clar, no obstant, és que setanta anys de comunisme no han dissolt els enfrontaments entre els diferents pobles que cohabitaven dins la immensa URSS. Resumint, la XIX Conferència del PCUS ha estat una mostra claríssima del canvi que s'està operant dins la Unió Soviètica i ha constituït un nou pas endavant en la política de reformes que amb tota mena de dificultats i entrebancs interns està conduïnt amb mà de mestre el líder Gorbaxov. □



La nova reforma pretén configurar un sistema més presidencialista.